

คู่มือเตรียมสอบ

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

ประกอบด้วย

- เนื้อหาตามประกาศฯ
- พรบ.ฉบับเต็ม
- แนวข้อสอบ 110 ข้อ

อัปเดต 2566

WEBSITE

JOBSONBRAJAKAN.COM

ราคา : 310 ฿

เนื้อหาภายในเล่ม

คู่มือเตรียมสอบ : นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เล่มนี้ มีเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ
(เนื้อหา+แนวข้อสอบ 10 ข้อ พร้อมเฉลย)
2. พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
(พรบ.ฉบับเต็ม+แนวข้อสอบ 14 ข้อ พร้อมเฉลยคำอธิบาย)
3. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)
(เนื้อหา+แนวข้อสอบ 6 ข้อ พร้อมเฉลย)
4. ความรู้ทั่วไปด้านบริหารทรัพยากรน้ำ
(เนื้อหา)
5. ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผน
(เนื้อหา)
6. การจัดทำแผนงาน โครงการ การบริหารแผนงานโครงการ การวิเคราะห์และติดตาม
(เนื้อหา)
7. การประเมินผลโครงการและการปฏิบัติงาน
(เนื้อหา)
8. แนวข้อสอบ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
(แนวข้อสอบ 80 ข้อ พร้อมเฉลย)

แนวข้อสอบ 110 ข้อ

สารบัญ

	หน้า
ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	1
ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	1
© ประวัติความเป็นมา	1
© วิสัยทัศน์	3
© พันธกิจ	3
© ยุทธศาสตร์สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 – 2570)	3
© โครงสร้างองค์กร	4
© บทบาทหน้าที่	5
© ผู้บริหาร	6
© ติดต่อ	6
แนวข้อสอบ ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	7
เฉลยแนวข้อสอบ ความรู้เกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ	9
พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	10
พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	10
แนวข้อสอบ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	39
เฉลยแนวข้อสอบ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	42
แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	44
แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	44
แนวข้อสอบ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	85
เฉลยแนวข้อสอบ แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)	87
ความรู้ทั่วไปด้านบริหารทรัพยากรน้ำ	88
ความรู้ทั่วไปด้านบริหารทรัพยากรน้ำ	88
© บริบทของประเทศไทยกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	88
© เสาหลักที่ 1 แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี	95
© เสาหลักที่ 2 องค์กรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	102
© เสาหลักที่ 3 พ.ร.บ.ทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561	110
© ก้าวต่อไปในบริบทของการบริหารจัดการน้ำของประเทศไทย	120

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผน	124
ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผน	124
© การวิเคราะห์นโยบายภาครัฐ และนโยบายสาธารณะ	124
© การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT) ขององค์กร	129
© การกำหนดตัวชี้วัดระดับประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ	132
© การนำนโยบายและแผนฯ ไปสู่การปฏิบัติ	135
การจัดทำแผนงาน โครงการ การบริหารแผนงานโครงการ การวิเคราะห์และติดตาม	143
การจัดทำแผนงาน โครงการ การบริหารแผนงานโครงการ การวิเคราะห์และติดตาม	143
© การจัดทำแผนงาน โครงการ	143
© การบริหารแผนงานโครงการ	149
© การติดตามและประเมินผล	155
การประเมินผลโครงการและการปฏิบัติงาน	157
การประเมินผลโครงการและการปฏิบัติงาน	157
© การประเมินผลโครงการ	157
© การปฏิบัติงาน	163
แนวข้อสอบ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ ชุดที่ 1	168
แนวข้อสอบ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ ชุดที่ 2	175

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ หรือชื่อเดิม สำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (Office of the National Water Resources, ชื่อย่อ: ONWR, สททช.) เป็นส่วนราชการที่อยู่ในบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อ นายกรัฐมนตรี สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยจัดตั้งขึ้นตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 46/2560 เรื่อง การจัดตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ทำหน้าที่บูรณาการข้อมูลสารสนเทศ ฝ่ายแผนงาน โครงการ ฝ่ายงบประมาณบริหารจัดการ และฝ่ายติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เพื่อประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบ โดยมีเลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด

ประวัติความเป็นมา

วันที่ 25 ตุลาคม 2560

คำสั่ง คสช. 46/2560 ตั้งสำนักงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ องค์การกลางด้านน้ำ 1 ใน 3 เสาหลัก สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีโดยตรง

⋮

22 พฤศจิกายน 2560

คำสั่ง คสช. 52/2560 แต่งตั้งนายสมเกียรติ ประจำวงษ์ เป็นผู้อำนวยการสำนักงานฯ เริ่มมี การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์และกำลังคน

⋮

28 พฤศจิกายน 2560

มีการยืมตัวข้าราชการจากกรมทรัพยากรน้ำจำนวน 8 คน และจากกรมชลประทาน จำนวน 13 คน เกิดกรอบโครงสร้างหน่วยงาน 6 สำนัก/กอง/ศูนย์ ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการ กองนโยบายและยุทธศาสตร์ กองวิเคราะห์โครงการและงบประมาณ กองบริหารจัดการลุ่มน้ำ ศูนย์อำนวยการน้ำแห่งชาติ และสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

⋮

พระราชบัญญัติ
ทรัพยากรน้ำ
พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร
ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑
เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยทรัพยากรน้ำ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๗ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๒ และมาตรา ๔๓ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้การบริหารทรัพยากรน้ำ ทั้งในมิติด้านการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ และสิทธิในน้ำมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันจะเป็นประโยชน์แก่การบริการสาธารณสุขปโภค และประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ เรียกว่า “พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสามสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติในหมวด ๔ การจัดสรรน้ำและการใช้น้ำ และมาตรา ๑๐๔ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๓ การจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู การอนุรักษ์ ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายใดกำหนดเกี่ยวกับการจัดสรร การใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟูการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำ และสิทธิในน้ำเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ ก็ให้ดำเนินการไปตามกฎหมายเฉพาะนั้นเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

แนวข้อสอบ พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

1. พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ให้ไว้ ณ เมื่อใด
  1. วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2561
  2. วันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2561
  3. วันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2561
  4. วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2561

2. พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 มีผลบังคับใช้เมื่อใด
  1. วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
  2. เมื่อพ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
  3. เมื่อพ้นกำหนด 60 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป
  4. เมื่อพ้นกำหนด 90 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

3. ใครเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561
  1. นายกรัฐมนตรี
  2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  4. ถูกทุกข้อ

4. ใครเป็นประธานกรรมการ “คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ”
  1. นายกรัฐมนตรี
  2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
  3. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  4. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

5. ให้ กนช. ติดตามและประเมินผลการดำเนินการ รวมทั้งพิจารณาทบทวนหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรน้ำให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่มีความเปลี่ยนแปลงและรายงานต่อใครทุกปี
  1. นายกรัฐมนตรี
  2. คณะรัฐมนตรี
  3. สภาผู้แทนราษฎร
  4. วุฒิสภา

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

หน้า ๑๑

เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๓๔ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๑๘ กันยายน ๒๕๖๒

ประกาศสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

เรื่อง แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ด้วยพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๗ และ ๑๘ กำหนดให้ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (กนช.) จัดทำนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ และเมื่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปีแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ และให้หน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ การพัฒนา การบริหารจัดการ การบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำปฏิบัติตามนโยบายและแผนแม่บทเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำดังกล่าว

บัดนี้ คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๒ เห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ตามแนบท้ายประกาศนี้แล้ว จึงประกาศให้ใช้บังคับต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

สมเกียรติ ประจำวงษ์

เลขาธิการสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

แนวข้อสอบ

แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

1. ประกาศสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ประกาศ ณ เมื่อใด

1. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561	2. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2562
3. วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2562	4. วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2562

2. ประกาศสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เรื่อง แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในราชกิจจานุเบกษาเมื่อใด

1. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561	2. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2562
3. วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2562	4. วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2562

3. คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ โดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อใด

1. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561	2. วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2562
3. วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2562	4. วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2562

4. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ฉบับนี้ ดำเนินการจัดทำโดยคณะกรรมการยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีกรอบการดำเนินงาน 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และจัดทำให้สอดคล้องกับข้อใด

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
3. ถูกทั้งข้อ 1. และ 2.	4. ไม่มีข้อใดถูก

5. แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยยึดหลักแนวทางตามข้อใด

1. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
3. หลักการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน
4. ถูกทุกข้อ

ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและแผน

การวิเคราะห์นโยบายภาครัฐ และนโยบายสาธารณะ

ความสำคัญของการวิเคราะห์นโยบาย

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะที่น่าสนใจเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะโดย Robert H. Salisbury กล่าวว่า ในสาขารัฐศาสตร์นั้น สารระสำคัญส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะการปกครองเป็นเรื่องของชีวิตมหาชน (public life) และการกำหนดกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจ รวมทั้งอำนาจในการจัดสรรค่านิยมทางสังคม

ความสำคัญของการกำหนดนโยบาย คือ การเน้นถึงความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาและการแสดงความรับผิดชอบต่อประชาชน

ความหมายของการวิเคราะห์นโยบาย

การวิเคราะห์นโยบายมีจุดเน้นแตกต่างและหลากหลายขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของนักวิเคราะห์ในแต่ละแนวทางเป็นสำคัญ ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของการวิเคราะห์นโยบายอย่างกว้างขวาง จำทำให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะกล่าวได้ดังนี้

Susan B. Hansen ให้ทัศนะว่าการวิเคราะห์นโยบาย หมายถึงการมุ่งเน้นวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ชัดเจนต่อผลผลิต (outputs) และผลกระทบ (effectt) ของนโยบายที่มีต่อสังคม

Thomas R. Dye เห็นว่าการวิเคราะห์นโยบายเป็นการวิเคราะห์ปัญหาของสังคมที่เป็นวิทยาศาสตร์ และสอดคล้องกับความเป็นจริง

James E. Anderson เห็นว่าการวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ (examination) และการพรรณนาสาเหตุและผลของนโยบาย โดยทำการวิเคราะห์การก่อรูป (policy formation) เนื้อหา (policy content) และผลกระทบ (policy impact) ของนโยบายเฉพาะเรื่อง เช่นนโยบายการค้าระหว่างประเทศ หรือนโยบายสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

Edward S. Quade เสนอทัศนะว่าการวิเคราะห์นโยบาย เป็นการวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลเพื่อการปรับปรุงหรือเพิ่มศักยภาพในการใช้ดุลยพินิจของผู้ตัดสินใจ

Duncan Mac Rae Jr. เห็นว่าการวิเคราะห์นโยบายเป็นสังคมศาสตร์ประยุกต์ (applied social science discipline) ซึ่งใช้เหตุผลและหลักฐานในการจำแนกประเมินผล และวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาสาธารณะให้ชัดเจน

กลยุทธ์การวิเคราะห์นโยบาย

สำหรับกลยุทธ์ในการวิเคราะห์นโยบายนั้น นักวิเคราะห์นโยบายเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบคำถามพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้

การจัดทำแผนงาน โครงการ

การบริหารแผนงานโครงการ การวิเคราะห์และติดตาม

การจัดทำแผนงาน โครงการ

การวางแผน (Planning) มาจากคำในภาษาละตินว่า “แพลนัม” (Planum) หมายถึงพื้นที่ราบหรือพิมพ์เขียว คำภาษาอังกฤษใช้ “Planning” (สมบัติ อารงธัญวงศ์. 2540 : 48) ซึ่งหมายถึงกระบวนการวิเคราะห์และการตัดสินใจ ของผู้บริหารที่จะกำหนดวิธีการไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติให้บรรลุผลตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนำเอาข้อมูลข่าวสาร (Information) ในอดีตมากำหนดหรือพยากรณ์อนาคต ดังนั้นแนวคิดของการวางแผนจึงมีลักษณะเป็น “ศาสตร์” ที่ต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Information) ที่มีความแม่นยำ และเชื่อถือได้ และจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่ชัดเจน และมีความต่อเนื่องกันตามลำดับ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ใช้แผน มีความรู้ และความเข้าใจที่จะสามารถนำไปปฏิบัติ ให้บรรลุผลสำเร็จได้

ประโยชน์ของการวางแผน

การวางแผนทุกระดับจะมีประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติดังนี้

1. ป้องกันมิให้เกิดปัญหาและความผิดพลาด หรือลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในอนาคต
2. ทำให้องค์กรมีกรอบหรือทิศทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และใครทำ ทำให้นักบริหารมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ง่าย
3. ช่วยให้เกิดการประหยัดทรัพยากรทางการบริหาร เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เวลา ฯลฯ
4. ช่วยให้การปฏิบัติงานรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เพราะมีแผนเป็นแนวทาง “เปรียบเสมือนเรือที่มีหางเสือ”
5. ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นระบบ นักบริหารสามารถควบคุม ติดตามการปฏิบัติงาน ได้ง่าย

องค์ประกอบของการวางแผน

องค์ประกอบของการวางแผนที่สำคัญ คือ

1. การกำหนดจุดหมายปลายทาง (Ends) ที่ต้องการบรรลุ ซึ่งมีหลายระดับ คือ
  - 1) จุดมุ่งหมายหรือเป้าประสงค์ (Goals) เป็นการแสดงถึงความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาข้างหน้า ซึ่งมักจะมองในรูปของผลลัพธ์ (Outcomes) ในอนาคตกำหนดอย่างกว้าง ๆ
  - 2) วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นองค์ประกอบที่เป็นผลมาจากการแปลงจุดมุ่งหมาย (Goal) ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อง่ายในการนำไปปฏิบัติ วัตถุประสงค์จึงเป็นการกำหนดผลผลิต (Output) ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นอย่างกว้าง ๆ แต่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้

การประเมินผลโครงการและการปฏิบัติงาน

การประเมินผลโครงการ

การประเมินโครงการนับว่ายังเป็นแนวคิดและเทคนิควิธีที่ใหม่สำหรับเมืองไทยและสาขาการศึกษา การประเมินโครงการได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการศึกษาประมาณ 15 ปี ที่ผ่านมา โดยเริ่มจากแนวคิดที่เสนอในรูปของบทความของราฟ ไทเลอร์ (Ralph Tyler) ลี เจ ครอนบาช (Lee J. Cronbach) และไมเคิล สคริฟเวน (M. Scriven) ในประเทศไทยการเรียนการสอนวิชาการประเมินผลโครงการส่วนมากจะสอดแทรกอยู่ในสาขาต่าง ๆ เช่น ทางด้านการบริหาร เป็นต้น เมื่อเทคนิคการประเมินได้ขยายตัวพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของความรู้ทั้งในเชิงแนวคิดและเทคนิควิธีการประเมิน จึงได้มีการจัดสอนเป็นรายวิชาต่างหากในหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาเอกสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งก่อนหน้านี้อาจสอดแทรกอยู่ในวิชาหลักการวัดและประเมินผลการศึกษา (สมหวัง พิริยานุวัฒน์, 2544: รวมบทความทางการประเมินโครงการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ปัจจุบันการประเมินโครงการมีได้จำกัดอยู่แต่ในทางการศึกษาเท่านั้น แต่ขยายวงกว้างไปสู่โครงการในสาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางจนการประเมินเป็นธุรกิจอีกอาชีพหนึ่งขึ้นมา เพราะในการประเมินโครงการต่าง ๆ ขององค์กรหน่วยงานหรือสถาบันหนึ่ง ๆ ต้องใช้งบประมาณมหาศาล จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญมาเป็นนักประเมินเพื่อนำผลนั้นมาใช้อย่างคุ้มค่าต่อไป

ทำไมต้องประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการมีเป้าประสงค์หลักคือ ต้องการข้อมูลที่บ่งชี้ว่าโครงการที่ดำเนินการนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่หรือเป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการตัดสินใจในการดำเนินการหรือไม่ รวมถึงการศึกษาว่าในการดำเนินการโครงการมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขในเรื่องอะไรบ้าง และเป็นโครงการที่มีคุณค่ามากน้อยเพียงใด

การประเมินโครงการคืออะไร

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจสัมฤทธิ์ของโครงการ (สมหวัง, พิริยานุวัฒน์, 2544)

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อสรุปผลว่าโครงการนั้น ๆ ได้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย และมีประสิทธิภาพเพียงใด (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2546)

ประเภทของการประเมินโครงการ

การแบ่งประเภทการประเมินโครงการคงมิใช่เป็นการกำหนดเกณฑ์เด็ดขาด แต่จำเป็นต้องอาศัยเกณฑ์หลายชนิดมาจำแนกประเภท เช่น ใช้เวลา วัตถุประสงค์ วิธีการ และรูปแบบการประเมินมาบ่งบอกถึงประเภทของการประเมิน ซึ่งในที่นี้อาจจำแนกการประเมินโครงการออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

แนวข้อสอบ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ ชุดที่ 2

1. ข้อใดเป็นงานอันดับแรกที่นักวางแผนต้องดำเนินการ
  1. การพิจารณาข้อจำกัดต่าง ๆ ในองค์การ
  2. การรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้
  3. การพัฒนาทางเลือก
  4. การกำหนดวัตถุประสงค์
2. คำใดต่อไปนี้ไม่ใช่กิจกรรมที่ใช้ในการวางแผน
  1. วัตถุประสงค์
  2. แนวทางดำเนินงาน
  3. นโยบาย
  4. งบประมาณ
3. แผนงบประมาณของไทยซึ่งเป็นแผนประจำปีนั้น จัดเป็นแผนประเภทใด
  1. แผนรายปี
  2. แผนงบประมาณ
  3. แผนโครงการ
  4. ถูกทุกข้อ
4. การวางแผนจำแนกตามระยะเวลา คือแผนใด
  1. แผนรายปี
  2. แผนงบประมาณ
  3. แผนระยะ 3 ปี
  4. แผนโครงการ
5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จัดเป็นแผนงานประเภทใด
  1. แผนกลยุทธ์
  2. แผนปฏิบัติการ
  3. แผนงบประมาณ
  4. แผนนโยบาย
6. แผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) มีลักษณะเหมือนแผนอะไร
  1. แผนงานโครงการ
  2. แผนปฏิบัติการ
  3. แผนแม่บท
  4. แผนงบประมาณ
7. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ประกอบด้วยอะไรบ้าง
  1. จุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค
  2. โอกาส อุปสรรค ภัยคุกคาม จุดเด่น
  3. ภัยคุกคาม อุปสรรค จุดเด่น จุดแข็ง
  4. จุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค ภัยคุกคาม
8. การวางแผน (Planning) มีลักษณะอย่างไร
  1. เป็นการปฏิบัติ
  2. เป็นกระบวนการอย่างมีขั้นตอน
  3. มีลักษณะไม่หยุดนิ่ง
  4. มีการกระทำที่ต่อเนื่อง
9. สิ่งใดที่ฝ่ายบริหารสามารถควบคุมได้ในการวางแผน
  1. สังคมและเทคโนโลยี
  2. วัสดุอุปกรณ์และเครื่องจักร
  3. ความสัมพันธ์ด้านแรงงาน
  4. กลยุทธ์การตลาด

10. จากข้อ 9. T หมายถึงอะไร

1. จุดแข็ง
2. จุดอ่อน
3. โอกาส
4. อุปสรรค

11. การกำหนดทิศทางในอนาคตในกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ข้อใดไม่ถูกต้อง

1. วิสัยทัศน์ : Vision
2. พันธกิจ : Mission
3. การวิเคราะห์ห้องค์กร : SWOT
4. จุดมุ่งหมาย : Goal

12. การกำหนดทางในการดำเนินงานและกิจกรรมล่วงหน้าตามเป้าหมายขององค์กรคือข้อใด

1. Planning
2. Organizing
3. Directing
4. Staffing

13. ข้อใดมีบทบาทในการนำเสนองานมากที่สุด

1. สื่อ
2. งาน
3. ผู้รับข้อมูล
4. ผู้นำเสนองาน

14. โปรแกรม Windows Media Player เป็นซอฟต์แวร์สำหรับการนำเสนองานในรูปแบบใด

1. ภาพนิ่ง
2. เว็บไซต์
3. เสียงและวิดีโอ
4. ภาพ 3 มิติ

15. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะแนวคิดในการวิเคราะห์

1. เพื่อประโยชน์ในทางการเมือง
2. ต้องใช้หลายวิธี
3. ต้องใช้หลักเหตุผล
4. เป็นสาขาวิชาทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์

16. แบบอะไรถูกต้องในการวัดประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) ของนโยบาย

1. แผนการรายงาน
2. แผนตรวจงาน
3. แผนประเมินผลงาน
4. แบบวิธีทดลอง

17. ข้อใดหมายถึงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ

1. PDCA
2. PMS
3. PMQA
4. HPO

18. PMS หมายถึงอะไร

1. การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ
2. องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง
3. แผนที่ยุทธศาสตร์
4. ระบบการบริหารผลการปฏิบัติงาน